

بحثی در مورد ماده ۱۲۹

از قانون آئین دادرسی کیفری

برای روشن شدن موضوع مورد بحث قبلا ماده ۱۲۹ آئین دادرسی کیفری
بشرح ذیل درج میشود :

ماده ۱۲۹ از قانون آئین دادرسی کیفری - برای جلوگیری از فرار یا
پنهان شدن متهم بازپرس میتواند یکی از قرارهای تأمین ذیل را صادر نماید .

۱ - التزام عدم خروج از حوزه قضائی با قول شرف .

۲ - التزام عدم خروج با تعیین وجه التزام تا ختم محاکمه و اجرای

حکم .

۳ - اخذ کفیل - در صورتیکه متهم تقاضا نماید بجای کفیل وجه نقد یا

مال منقول بدهد بازپرس مکلف بقبول آنست .

۴ - اخذ وثیقه . «وثیقه اعم است از وجه نقد و مال منقول و یا غیر منقول»

۵ - توقیف احتیاطی با رعایت شرایط در ماده ۱۳۰ مکرر .

با توجه بانواع تأمین های مذکوره در فوق و مفاد ماده ۱۳۰ آئین دادرسی

کیفری که بایستی تأمین مأخوذه از متهم متناسب با جرم ارتكابی و میزان شدت و

قلت مجازات و همچنین شخصیت اجتماعی متهم باشد . لذا آقایان بازپرسان بایستی

تأمین را که از متهمین اخذ مینمایند متناسب باشد . با توجه به شرایط فوق و اخذ

تأمین نا متناسب تخلف قضائی تشخیص داده شده و مجازات شدیدی نیز قانون

گذار جهت آن قائل شده است .

در بند ۳ از ماده ۱۲۹ اشاره شده که با زیرپرس مکلف است چنانچه متهمی

حاضر شد بجای معرفی کفیل وجه نقد یا مال منقول بسپارد از او قبول بنماید قید

جمله مکلف است میرساند چنانچه بازپرس در قبال تقاضای متهم به سپردن مال منقول

یا وجه نقد بجای وجه الكفاله از قبول آن استنکاف ورزد تخلف قضائی از اوسر زده است .

« نحوه عمل و چگونگی قبولی وجه نقد یا مال منقول بجای معرفی کفیل »

در طول خدمت قضائی در دادسرا و بر خورد به پرونده‌هایی که متهمین در آن تقاضای دادن وجه نقد نموده اند بجای معرفی کفیل جهت نگارنده اغلب اتفاق افتاده ملاحظه شده که آقایان باز پرسان وقتی متهم تقاضای تودیع وجه نموده اند قرار مأخوذه را تبدیل و یا تشدید آنرا از کفیل باخذ وثیقه بهمان مبلغ وجه الكفاله وجه را قبول و قرار قبولی وثیقه صادر مینمایند برای روشن شدن موضوع مبادرت به ذکر مثالی میشود .

مثال : فرض شود شخصی متهم است به رانندگی بدون گواهینامه وسائط نقلیه موتوری پس از تحقیقات معموله و اخذ آخرین دفاع توسط باز پرس از متهم معرفی کفیل بمبلغ ده هزار ریال خواسته میشود یا بعبارت دیگر قرار اخذ کفیل به وجه الكفاله مبلغ ده هزار ریال در باره متهم موصوف صادر میگردد . در مورد تفهیم مفاد قرار و ابلاغ آن به متهم مشارالیه اظهار میدارد که چون اهل وساکن شیراز است در محل وقوع جرم که فرضاً اهواز است هیچگونه آشنائی و قرابتی با کسی ندارد و از معرفی کفیل عاجز است اما حاضر است مبلغ ده هزار ریال وجه الكفاله را نقداً بسپارد که فعلاً آزاد شود و بعد برای تعیین تکلیف پرونده حاضر گردد .

مشاهده میشود که آقایان باز پرسان بلافاصله تقاضای متهم را قبول و بدون اینکه دلایل و اسباب جرم و نحوه ارتکابی فرقی نموده باشد قرار اخذ شده را تشدید و تبدیل بهمان مبلغ یا فرضاً کمتر (پرونده‌هایی که بر خورد شده اکثراً بهمان میزان وجه الكفاله وثیقه اخذ شده است) نموده و سپس قرار قبولی وثیقه را با تودیع مبلغ وجه الكفاله از جانب متهم صادر و متهم را با وثیقه آزاد کرده اند .

« نظر نگارنده در باره موضوع مورد بحث »

با توجه به صراحت بند ۳ از ماده ۱۲۹ آئین دادرسی کیفری تبدیل و تشدید تأمین در قبال تقاضای متهمین در موقع سپردن وجه نقد یا مال منقول بجای معرفی کفیل عملی زائد و از جهاتی برخلاف موازین قانونی نیز میباشد زیرا :

۱ - بند ۲ از ماده ۱۲۹ میگوید باز پرس مکلف به قبول وجه الكفاله است

نقداً (یا مال منقول) «و هیچ اشاره ای به تشدید تأمین و تبدیل آن بوثیقه نشده و همان قراری را که بازپرس صادر نموده در صورت تقاضای متهم به پرداخت مال یا وجه نقد بایستی وجه نقد یا مال منقول را قبول نموده و در صندوق داد گستری (یا محل دیگری که معمولاً برای این قبیل اشیاء معین میشود) تودیع و بلافاصله قرار قبولی وجه الكفاله را بطور نقدی یا جنسی صادر و اعلام نماید و این عمل بازپرس هیچ منع قانونی هم ندارد و بلکه مطابق با دستور قانون است.

۲ - تأمین اخذ شده از متهم بایستی متناسب با جرم ارتكابی باشد وقتی بازپرس تحقیقات را از متهم بعمل آورد و آخرین دفاع او را اخذ و استماع نمود و در خاتمه تحقیقات تشخیص داد دلایل و اسباب ارتكاب جرم و نحوه ارتكاب و تطبیق آن با مواد قانون مجازات عمومی بطرزی است که ایجاب مینماید از متهم تأمین کفیل اخذ نماید. و قرار هم صادر و مفاد آنرا هم به متهم ابلاغ نمود. تبدیل و تشدید آن قرار به وثیقه که یک درجه شدید تر از معرفی کفیل است بدون آنکه اسباب و ادله جرم و نحوه ارتكاب و چگونگی عمل هیچ فرقی نموده باشند این تأمین و تبدیل اخذ تأمینی است نا متناسب و بر خلاف ماده ۱۳ از قانون آئین دادرسی کیفری و تخلف محسوب شده است.

عقیده کسانی که قرار اخذ کفیل را تبدیل بوثیقه مینمایند بشرح ذیل است :

۱ - میگویند چون متهم خود تقاضا نموده که بجای معرفی کفیل وجه نقد بسپارد اشکالی ندارد که قرار اخذ کفیل بتودیع وثیقه تبدیل شود.

پاسخ - اولاً متهم تقاضای سپردن وجه نقد بجای معرفی کفیل مینماید نه تقاضای اینکه قرارش که اخذ کفیل است تشدید و تبدیل به اخذ وثیقه گردد. ملاحظه میشود اگر مبلغ وجه الكفاله سنگینی باشد و متهم نیز شخص عامی نباشد هیچوقت مبادرت به انجام چنین تقاضائی مینماید و با طیب خاطر حاضر میشود کفیل معرفی نموده و شخص دیگری را گرفتار و خود را رها مینماید. پس اگر چنین تقاضائی بشود از طرف متهمین عامی است و نبایستی وجدان قاضی قبول نماید که این قبیل اشخاص چشم و گوش بسته در پیچ و خمهای قانون گرفتار شوند.

ثانیاً. در ماده ۱۲۹ بند ۳ در سایر مواد قانون و تشریفات رسیدگی کیفری صراحتی و اشاره ای در مورد تبدیل و تشدید تأمین در این مورد نشده است اما در

همین بند از ماده مرقوم قید شده که باز پرس مکلف به قبول آنست و چون مکلف به قبول وجه نقد یا مال بجای وجه الكفاله است پس مکلف به قرار قبولی و صدور قرار قبولی وجه الكفاله بجای معرفی کفیل نیز میباشد.

۲ - میگویند چنانچه متهم را با قرار قبولی وجه الكفاله نقداً و یا با سپردن مال منقول و صدور قرار قبولی مال منقول بجای معرفی کفیل آزاد کنیم متهم بدون تأمین آزاد است چون قرار صادره بشکل هیچیک از تأمین های اشاره شده در ماده ۱۲۹ در نیامده است و از آن صورت خارج است.

پاسخ: این استدلال نیز بنظر بی وجه است. زیرا متهم با پیش بینی و دستور قانون گزار بجای معرفی کفیل وجه الكفاله را نقداً و یا معادلش مال منقول سپرده است و صدور قرار قبولی وجه الكفاله نقداً یا معادل آن مال منقول را گذشته از اینکه ماده مزبور قبول و تکلیف کرده. صدور قرار قبولی آن هیچ گونه تالی فاسدی ندارد چون در موقع احضار متهم از طرف مقامات صالحه وقتی که کفیل معرفی نمود چنانچه متهم پس از احضار شخصاً حاضر نشد توسط کفیلش احضار میگردد. و اگر کفیل مکفول خود را در راس فرجه قانونی معرفی ننماید موافق مقررات ماده ۱۳۶ مکرر از قانون آئین دادرسی کیفری با او رفتار خواهد شد. در موردیکه متهم تقاضا مینماید بجای معرفی کفیل وجه نقد یا مال منقول تودیع نماید همان مبلغ وجه الكفاله و مال سپرده شده از جانب متهم تأمین او است. و چنانچه در مواقع ضروری و مورد احتیاج مقامات قضائی حاضر نشود مبلغ وجه الكفاله و یا مالش را که به صندوق سپرده است و مبلغ و میزان آن هم معلوم میباشد و در اختیار دولت نیز هست پس از سپری شدن مهلت قانونی در ماده ۱۳۶ مکرر عیناً و براحتی و بدون لزوم انجام تشریفات مزایده و سایر مقررات مربوط به فروش ملک در مورد وثیقه های ملکی بشفع صندوق دولت ضبط خواهد شد. همانطوریکه در مورد وثیقه نقدی عمل میشود.

« خلاصه بحث »

در مواردیکه متهمین تقاضای تودیع وجه نقد یا مال منقول بجای معرفی کفیل مینمایند باز پرس مکلف بقبول آنست و احتیاج به تشدید تأمین و تبدیل

کفیل بوئیقه ندارد و در صدور قرار قبولی و کالت قید میکنند چنانچه متهم را از طرف مقامات صالحه تاختم رسیدگی و صدور حکم احضار نمایند در صورت عدم حضور مبلغ تودیع شده یا مال سپرده شده وفق مقررات قانونی بنفع صندوق دولت ضبط میگردد:

توضیح - در مواردیکه متهم تقاضای سپردن مال منقول بجای معرفی کفیل مینماید بایستی قیمت روز و حال مال منقول توسط کارشناس تعیین و وضع ظاهری مال و همچنین اظهار نظر کارشناس را در موقع قیمت صورتمجلس و در پرونده منعکس نمود و یا احراز قیمت مال معرفی شده معادل مبلغ وجه الکفاله عین مال توسط باز پرس ضبط و در صندوق داد گستری بودیعه گذارده میشود. تا در موقع لزوم وفق مقررات قانونی با آن عمل شود.

